

PM Skyddsåtgärder

Inför detaljplan vid Brännabben, Tollered i Lerums kommun.

Innehåll

Bakgrund	1
Resultat	2
Påverkan	3
Fåglar	4
Fladdermöss.....	5
Groddjur	6
Referenser	6

Bakgrund

Naturmiljökonsultföretaget Calluna har tidigare utfört en naturvärdesinventering i området vid Tollered, Lerum på totalt ca 7 ha samt efterföljande inventering och utredning av fladdermöss. Även ett utlåtande om fåglar, grod- och kräldjur, fladdermöss samt lopplummer togs fram under 2018. Efter ett granskningsyttrande från Länsstyrelsen under våren 2022 har Calluna AB av Derome Hus AB via Krook & Tjäder fått i uppdrag att utföra en kartering av hålträd kopplat till fladdermöss och fåglar i aktuellt område. Detta PM innehåller en bedömning av naturvärden och skyddade arter som tas upp i Länsstyrelsens yttrande. Det ska nämnas att Naturvårdsverket fastslagit en ändring i artsskyddet (se avsnittet "Fåglar") vilket Länsstyrelsens yttrande inte kunde ta hänsyn till eftersom det skrevs innan ändringen publicerades.

Hålträd redovisas och diskuteras tillsammans med förslag på skyddsåtgärder. Ett resonemang om påverkan på fåglar och förslag på skyddsåtgärder samt noggrannare beskrivning av "diket" och dess potential för att fungera som lekvatten för groddjur ingår också i detta PM.

Syftet är att PM:et ska fungera som underlag inför fortsatt arbete med detaljplanen i området.

På uppdrag av:

Derome AB
Kontaktperson: Fredrik Bergqvist
(Krook & Tjäder)

Uppdraget:

Projektledare: Jonas Mattsson
Författare: Jonas Mattsson
Kvalitetssäkring: Sandra Wörn
Callunas interna projektkod: JMN0094

Calluna AB:

Linköpings slott
582 28 Linköping
Org.nr: 556575-0675
Växel: +46 13-12 25 75
www.calluna.se

Resultat

Under inventeringen som utfördes 2022-10-18 registrerades 7 hålträäd (se figur 1 & tabell 1).

Figur 1. Visar de förekomster av hålträäd som noterades under inventeringen. Även en vattensamling karterades.

Tabell 1. Här redovisas trädslag och annan information om respektive förekomst av hålträd. Rödmarkerade ID-nr är de hålträd som försvinner vid exploatering enligt planskiss.

ID	Trädslag	Diameter	Värde	Kommentar
1	Död tall	60	Ingångshål mindre än 10 cm i diameter	Mindre hålighet som möjligen fungerar för fladdermöss.
2	Tall	50	Ingångshål mindre än 10 cm i diameter	Litet avlångt hål som är svårt att bedöma hur långt in det går. Ca 4 m upp. Fungerar möjligen som viloplats för fladdermöss.
3	Tall	60	Ingångshål mindre än 10 cm i diameter	Litet hål ca 3 m upp. Fungerar möjligen som viloplats för fladdermöss.
4	Tall	55	Ingångshål mindre än 10 cm i diameter	Tydligt hål, fungerar troligen som bohål för fåglar eller viloplats för fladdermöss.
5	Död gran	35	Ingångshål mindre än 10 cm i diameter	Ca 4x4 cm hål, fungerar troligen som bohål för fåglar eller viloplats för fladdermöss.
6	Björk	35	Ingångshål 10-19 cm i diameter	Ca 11 cm höjd och 7 cm i bredd. Sitter ca 7 m upp. För fåglar eller viloplats för fladdermöss.
7	Asp	30	Ingångshål mindre än 10 cm i diameter	Potentiellt bohål för fåglar eller viloplats för fladdermöss, ca 4 cm i diameter.

Påverkan

Bedömningarna utgår ifrån aktuell planskiss över området (figur 2).

Figur 2. Planskiss från beställare.

Fåglar

Efter de förändringar i artskyddsförordningen som trädde i kraft 1 oktober 2022 publicerade Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen en gemensam tolkning rörande fridlysning av fåglar i samband med skogsbruk. Denna PM understryker att de förändringar som genomförts i artskyddsförordningens 4 § inte heller framledes ska tolkas som ett individskydd vid verksamheter (exempelvis skogsbruk) som har ett annat syfte än att avsiktligt fånga eller döda fåglar, eller förstöra eller skada deras bon (Naturvårdsverket 2022a).

Mot bakgrund av detta är det viktigt att i utredningsarbetet och vid bedömning av påverkan fokusera på att en störning, särskilt under häcknings- och uppfödningstid, inte påverkar populationen negativt, samt att undvika påverkan på särskilt hotade arter med en negativ populationsutveckling, det vill säga arter vars population och bevarandestatus riskerar att påverkas negativt av en verksamhet (Naturvårdsverket 2022a & Naturvårdsverket 2022b). Naturvårdsverkets rekommendationer gällande prioritering av fågelarter i skyddsarbetet är följande:

- Rödlistade enligt den senaste rödlistan.
- Listade i Fågeldirektivets bilaga 1 (markerade som B i Artskyddsförordningen).
- Arter som har minskat med 50 % eller mer sedan 1980.

Fastän alla vilt förekommande fåglar formellt är skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen ska enligt Naturvårdsverket dessa tre grupper prioriteras.

Utifrån inventeringarna som utförts i området bedömer Calluna att det finns små till måttliga häckningsmöjligheter för fåglar i allmänhet. Skyddade fågelarter (prioriterade fågelarter) som skulle kunna häcka utifrån biotopstypen och inventeringsresultaten i området är *björktrast*, *entita*, *grönfink*, *grönsångare*, *mindre hackspett*, *rödvingetrast*, *stare*, *talltita*, *kråka* och *svartvit flugsnappare* enligt artsök från Artportalen. Gällande *spillkråka* är det inte troligt att området är ett häckningsområde utan snarare att det ingår i ett revir.

Calluna bedömer att biotoper och element (hålträd och död ved) som är intressant för fåglar förekommer i relativt liten omfattning. Två av fyra hålträd som är intressanta som bohål för fåglar inom planområdet kommer försvinna vid planerad byggnation. Större delen av exploateringen sker dock i ung björkskog med låga naturvärden.

Skyddsåtgärder

Eftersom det inte utförts någon häckfågelinventering under våren utgår vi ifrån försiktighetsprincipen gällande skyddsåtgärder. För att inte påtagligt påverka någon fågelart negativt, till exempel i form av att bon eller ägg förstörs av byggnationen, föreslås tre huvudsakliga skyddsåtgärder.

- 1) För att undvika störning och avbruten häckning under häckningsperioden ska allt arbete som medför påtagliga ljud, ljus- eller rörelsestörningar undvikas helt mellan 1 april och 31 juli.
- 2) Träd med håligheter i stam som behöver avverkas ska kompenseras med minst två högstubbar samt två fågelholkar.
- 3) Konnektiviteten mellan gynnsamma skogsområden norr och söder om området ska tas i beaktning så att den västra delen av planområdet kan fortsätta knyta ihop dessa områden. Detta innebär att inga träd ska avverkas i den nordvästra kanten, alltså ytan som är planlagd som Natur.

Om skyddsåtgärderna genomförs bedömer Calluna att påverkan på fågelfaunan blir liten. Bedömningen görs utifrån föreslagen detaljplan samt arealen och kvalitén på livsmiljöerna som

tas i anspråk. Vi kan dock inte utifrån nuvarande underlag med säkerhet säga om dessa skyddsåtgärder är nödvändiga för att undvika förbud enligt artskyddsförordningen. Om skyddsåtgärderna däremot inte fullföljs behöver det genomföras en häckfågelinventering under våren för att säkerställa att projektet är förenligt med artskyddsförordningen.

För att ytterligare gynna fågelfaunan i området, framförallt hackspettarna, går det att skapa högstubbar av enstaka medelålders träd inom eller i direkt angränsande område. Området strax norr om planområdet i den västra delen skulle passa utifrån skogstypen. Träd som behöver avverkas bör lämnas i närområdet som så kallade faunadepåer vilket gynnar bl.a. vedlevande svampar och insekter som i sin tur blir mat åt fåglar.

Fladdermöss

Vid inventeringen i Tollered registrerades fyra arter; nordfladdermus (NT), dvärgpipistrell, mustasch/taiga fladdermus och större brunfladdermus. Utifrån antalet registreringar bedömer vi att främst dvärgpipistrell och möjligtvis nordfladdermus har populationer som förekommer i eller i nära anslutning till området.

Utifrån hålträdsinventeringen kommer 4 av 7 träd med håligheter att försvinna vid byggnation enligt planskiss. Det rör sig troligen dock inte om kolonier utan framförallt om viloplats för enstaka eller ett få antal individer under sommarhalvåret. Calluna bedömer därför att exploateringen inte kommer försvåra arternas möjlighet till att uppnå eller bibehålla en gynnsam bevarandestatus.

Skyddsåtgärder

Calluna bedömer att en så liten vägutbredning som möjligt är att föredra. Den alternativa mindre vägdragningen (se planskiss, figur 2) skulle innebära en minskad påverkan på fladdermöss då två träd med håligheter (ID 1 & 2) i det fallet får stå kvar.

Om den bredare vägutbredningen ändå måste anläggas ska träden med håligheter kompenseras med fladdermusholkar, ca 6 st. De arter som ska gynnas är nordfladdermus (NT) och dvärgpipistrell. Holkar till dessa fladdermusarter ska bestå av trä och sättas upp i området i grupper om 2-3 holkar nära varandra med olika riktningar runt en trädstam i ett någorlunda solbelyst läge på en höjd av cirka 3-4 m, se figur 3. För att vara säker på att inga individer vilar i håligheter under byggnationen och skadas eller dör behöver man undvika avverkning under sommarmånaderna (1 juni- 31 augusti). Utförs dessa skyddsåtgärder bedöms påverkan bli liten.

Figur 3. Exempelbild på holkplacering som visar att de kan sättas upp tätt i olika riktningar.

Groddjur

Sträckan som är benämnd som diket i tidigare inventering återbesöktes och bedömningen är den att det håller vatten en del av året medan andra delar av året står det torrt. Själva diket är mycket litet och smalt, ca 1–2 dm brett.

Botten består i enstaka partier av grus/sten. Det ser ut att rinna vatten i liten omfattning periodvis under stora delar av året. Bedömningen är att det förmodligen inte fungerar som lekvatten för groddjur.

Ett nytt objekt benämnt vattensamling karterades under inventeringen i kanten närmast i söder, se figur 1 & figur 4. I detta parti är vattennivån något djupare och ser ut att kunna hålla vatten längre period än övrig sträcka. Vattnet rinner in i kulvert med galler. Det finns också ett stenparti jämte, vilket är gynnsamt då det kan fungera som övervintringsplats för groddjur. Här finns en viss potential för groddjur under vårar då nederbörd vid rätt tidpunkt resulterar i ett potentiellt lekvatten.

Sammantaget är bedömningen att vattensamlingen som karterades 2022 (figur 1) inte har någon potential att fungera som lekvatten under torra vårar men måttlig potential vid fuktigare vårar utifrån nederbörden, omgivande biotop och graden av trädskuggning. Eftersom vattensamlingen ser ut att kunna finnas kvar även efter genomförd exploatering bedöms påverkan på eventuella groddjur bli ingen till liten. Behöver däremot vattensamlingen av någon anledning tas bort vid byggnation behöver en groddjursinventering först genomföras.

Referenser

Brüsin, M. 2020. *Placering av fladdermusholkar vid Södra Munksjön ramprogramsområde*. Calluna AB.

SLU Artdatabanken, 2020. *Rödlistade arter i Sverige 2020*. SLU, Uppsala.

Calluna AB, 2017. *Naturvärdesinventering Tollered, Lerums kommun*.

Calluna AB, 2018. *Inventering av fladdermöss i Tollered 2018*. Calluna AB 2018.

Calluna AB, 2018. *Utlåtande om arter, Grod- och kräldjur, fåglar, fladdermöss samt lopplummer*.

Naturvårdsverket, 2022a. *Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens gemensamma tolkning av förändringarna i 4 § artskyddsförordningen om fridlysning av fåglar i samband med skogsbruk*. <https://www.naturvardsverket.se/globalassets/media/dokument/vagledning/nv-vagledning-tolkning-av-forandringar-i-artskyddsforordningen-fridlysning-faglar-i-samband-med-skogsbruk.pdf>

Naturvårdsverket, 2022b. *Ändringar i Artskyddsförordningen*.

<https://www.naturvardsverket.se/contentassets/7e79c3a16073442a97b0674e18324fdc/andringar-i-artskyddsforordningen-m-dep-miljobalksdagarna-sept-2022.pdf>